

Burgerhartlezing 2009

Prof. Dr. Peter-André Alt

Schiller and Politics. Perspectives of an Aesthetic Enlightenment

De tweede *Burgerhartlezing* over de actualiteit van de Verlichting zal op 1 oktober 2009 worden gehouden door Prof. Dr. Peter-André Alt, hoogleraar nieuwere Duitse letterkunde aan de Freie Universität Berlin en directeur van de *Friedrich Schlegel Graduate School of Literary Studies*. In 2000 verscheen van zijn hand een biografie van Friedrich Schiller, waarin hij diens werk interpreteert in het licht van filosofische, politieke en literaire debatten van de achttiende eeuw. Met zijn lezing zal Alt een academische bijdrage leveren aan het actuele debat over de Verlichting, zoals dit met name na '11 september' en de moord op Pim Fortuyn en Theo van Gogh, in Nederland gevoerd wordt. Hij zal ingaan op de vraag wat er in de achttiende eeuw verstaan werd onder politieke vrijheid. Dit zal hij illustreren aan de hand van literaire werken uit de Duitse Verlichting en in het bijzonder het werk van Schiller. De lezing, met als titel *Schiller and Politics*, staat mede in het teken van het Schillerjaar 2009, 250 jaar na de geboorte van de bekende Duitse auteur. Na afloop zal de tekst van de lezing gepubliceerd worden in de *Reeks Burgerhartlezingen*, een speciale uitgave van de Werkgroep 18e Eeuw.

Naamgeving

De *Burgerhartlezing* is genoemd naar de hoofdpersoon uit de brievenroman *Historie van mejuffrouw Sara Burgerhart*, geschreven door A. Wolff en E. Deken in 1782. Sara staat model voor een jonge vrouw die ernaar streeft om een zo goed mogelijk burger te zijn.

Felix Meritis

De lezing zal worden gehouden in Felix Meritis, het belangrijkste Nederlandse gebouw uit de periode van de Verlichting. Het genootschap Felix Meritis betrok dit gebouw in 1788. In het gebouw waren diverse departementen van het genootschap actief; voor muziek, koophandel, natuurkunde, tekenkunde en letterkunde. De voormalige tempel der Verlichting is nu een Europees centrum voor kunst, cultuur en wetenschappen.

Peter-André Alt

In zijn meest recente studie, *Klassische Endspiele* (2008), laat Alt zien hoe politieke thema's in het werk van Schiller en Goethe samenhangen met de verlichte intenties van deze auteurs. In het drama van de Duitse *Klassik* levert het verlichte individu een strijd tegen de catastrofes van de geschiedenis, een strijd die hij alleen maar kan verliezen. Alt wijst op de ambivalente houding van Schiller ten opzichte van traditionele helden als Jeanne d'Arc en Willem Tell. Zij verbeelden ten dele een nationaal heldendom maar wijzen het publiek tevens op de gevaren van religieus en politiek fanatisme. De geschiedenis kon het publiek nooit van eenduidig positieve dan wel negatieve voorbeelden voorzien. Zo beschrijft Schiller de Nederlandse Opstand niet alleen als een positief voorbeeld van gerechtvaardigd burgerlijk verzet tegen tirannie, maar ook als een waarschuwing tegen overmoed: de brutalisering van de massa's werkt de eigen bevrijding uiteindelijk tegen. Juist die ambivalente en genuanceerde houding tegenover de geschiedenis is volgens Alt kenmerkend voor Schiller als verlicht dramaschrijver en historicus - een nuance die vaak ontbreekt in het hedendaagse debat over de waarde van de Verlichtingsperiode voor onze eigen tijd

Zijn belangrijkste werken zijn:

- *Tragödie der Aufklärung. Eine Einführung.* Tübingen, Basel 1994
- *Aufklärung.* Stuttgart, Weimar 1996;
- *Schiller. Leben - Werk - Zeit.* 2 dln., München 2000; (tweede druk 2004)
 - *Der Schlaf der Vernunft. Literatur und Traum in der Kulturgeschichte der Neuzeit,* München 2002
- *Von der Schönheit zerbrechender Ordnungen. Körper, Politik und Geschlecht in der Literatur des 17. Jahrhunderts,* Göttingen 2007
- *Klassische Endspiele. Das Theater Goethes und Schillers.* München 2008